

Тимошенко С.І.

*студент Харківського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»*

Малафєєв Т.Р.

*к. н. держ. упр., доцент кафедри менеджменту та соціально-
гуманітарних дисциплін
Харківського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»*

СИСТЕМА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ОСНОВА УСПІШНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

В останні роки спостерігається чітка тенденція до збільшення економічної та політичної нестабільності на національному, регіональному та глобальному рівнях. Сучасний розвиток банківського бізнесу пов'язаний із значною кількістю ризиків, які з урахуванням глобалізаційних процесів, політичних, економічних проблем в Україні та світі, розвитку технологічних та інформаційних систем, мають тенденцію до трансформації, внаслідок чого їх дуже складно ідентифікувати та застосовувати превентивні заходи щодо їх нівелювання. З огляду на зазначене, актуальним є удосконалення системи ризик-менеджменту в банках для забезпечення їх фінансової стійкості та підвищення конкурентоспроможності на фінансовому ринку.

Ризик є невід'ємною частиною банківської діяльності. Для неї, як і для будь-якої фінансового-господарської діяльності, існує висока залежність управлінських рішень від значного числа факторів і дій контрагентів. Саме з невизначеністю або з ймовірними процесами, зазвичай, асоціюється виникнення ризику, що спричинено складністю точного прогнозування майбутніх подій.

Неоднозначність інтерпретації значимого і змістовного розуміння категорії «ризик» у сучасній вітчизняній і зарубіжній науковій літературі пов'язана зі спробою узагальнити в цій категорії сукупність різних факторів небезпеки і їхні можливі наслідки для тих чи інших видів діяльності. Часто автори намагаються поєднувати різні, іноді радикально відмінні, наукові підходи до визначення категорії «ризик» [3]. У цілому, узагальнюючи наявні погляди на цю проблему, ми можемо говорити про існування двох основних трактувань цієї категорії (табл. 1).

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України [1]: ризик (з позицій банку) – це потенційна можливість недоотримання доходів або зменшення ринкової вартості капіталу банку внаслідок несприятливого впливу зовнішніх або внутрішніх факторів

Таблиця 1

Основні підходи до трактування категорії «ризик»

Підхід	Суть підходу
Результативний	При визначенні ризику увага акцентується, в першу чергу, на результаті події (успіху або невдачі). При цьому ризик, як правило, розуміється як можливість настання якоїсь несприятливої події.
Процесний	Визначення ризику узагальнює проходження цілісного процесу від дії факторів формування ризикової ситуації до отримання результату внаслідок її існування.

Контроль за банківськими ризиками, їхній аналіз та управління ними – один із найважливіших факторів, який визначає прибутковість банку на перспективу. Процес управління ризиками в діяльності банку поділяється на чотири послідовні етапи (табл. 2).

Таблиця 2

Процес управління ризиками в діяльності банку

Назва етапу	Характеристика етапу
Ідентифікація	Визначення джерела ризику, сфери розповсюдження та можливих ризикових ситуацій
Квантифікація	Кількісна оцінка ймовірності настання ризику та можливих збитків за кредитною операцією
Мінімізація	Зниження рівня ризику через використання специфічних для кожного його виду методів управління
Моніторинг	Система заходів, спрямованих на здійснення контролю за ризиковим об'єктом і своєчасне реагування на можливі зміни певних параметрів діяльності

Національний банк зараз розпочав упровадження в Україні нової методики оцінки ризиків при обстеженні банків (risk-based approach). Методику оцінки банків розроблено на підставі європейської методології SREP (Supervisory Review and Evaluation Process). Вона характеризує загрози для життєздатності банку і вказує на потребу вжиття наглядових дій залежно від ризиків діяльності. Зарубіжні банки для оцінки кредитного ризику застосовують спеціальні методики кредитного рейтингу, що становлять сукупність оціночних параметрів кредитоспроможності позичальника. Для них характерна комплексність і порівнянність усієї палітри факторів кредитного ризику. Англійські клірингові банки здійснюють оцінку

потенційного ризику неплатежу за кредитами з використанням методик «PARSEL» і «CAMPARI».

Таким чином, управління ризиками є невід’ємним атрибутом діяльності банків. Мистецтво успішної діяльності банків полягає в тому, щоб до настання ризикової ситуації своєчасно ідентифікувати та оцінити всі можливі варіанти розвитку подій і розробити єдино правильну та обґрунтовану ризикову стратегію. Використання в українських банках зарубіжного досвіду формування системи управління ризиками в діяльності банку має тривати шляхом створення комплексного механізму управління ризиками, дія якого полягає у страхуванні від імовірних, небажаних відхилень фактичних результатів від прогнозованих за допомогою фінансових інструментів, котрі застосовують у світовій практиці.

Список використаних джерел

- Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України : Постанова Правління Національного банку України від 02.08.2004 № 361 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://bank.gov.ua>
- Рудь І.Ю. Сучасний стан банківської системи України / І.Ю. Рудь, О.М. Кишковська // Глобальні та національні проблеми економіки. – №22. – 2018. – С. 845-850.
- Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти: монографія / За ред. В. В. Коваленко. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – 304 с.